

Den danske Een Verden bevægelse 1946-70: Verdensføderalismen i Danmark

Finn Laursen

English summary

This chapter of the manuscript on the Danish Een Verden (One World) movement covers the years 1952-53. In this period a consolidation of the UN-charter revision approach took place. This culminated with the 5th Congress of the World Movement for World Federal Government (WMWFG) jointly with the 3rd Congress of World Association of Parliamentarians for World Government (WAPWG) in Copenhagen in August 1953. With 565 participants it was the largest world congress so far. The biggest delegations came from the UK, Denmark, USA, France, the Netherlands, Sweden and Japan, in that order. During 1952 there had still been six mundialisations in Denmark, including one that covered seven parishes. The average support for world federal government was about 63 per cent in these mundialisations. But afterwards it was decided not to continue mundialisations, the work effort being rather considerable.

In 1953 Denmark got a new constitution. It included the now famous §20, allowing for transfer of some parts of national sovereignty to international organisations, a provision strongly supported by Danish Een Verden.

The Copenhagen Congress gave the movement a detailed program with a Plan A outlining the long-term goals and a Plan B dealing with shorter-term improvements. Plan A included the following: All states shall have the right to membership in the UN, complete, simultaneous, universal and enforceable disarmament, UN inspectorate and UN police, the International Court of Justice to be given compulsory jurisdiction, a World Equity Tribunal to be created with jurisdiction to hear and report on all non-legal disputes, the General Assembly to be replaced by a two-house legislature, and the Security Council to be replaced by the election, from both Chambers of the World Legislature, of a World Executive Council responsible for the maintenance of international peace and security and charged with carrying out the directives of the Legislature. – This was all classical federalism, one might say. - Plan B included an enlargement of the Security Council, and abolishment of the veto. The Congress also recommended the creation of a World Development Authority, thus showing some functionalist inspiration. European federalists were congratulated for the progress that had taken place in Western Europe thanks to the Schuman Plan in 1950 and the creation of the European Coal and Steel Community in 1952: “A Western European Federation is to be welcomed by World Federalists as the solution to many of the problems of Europe, and above all as the end of much of the European anarchy which was the cause of two world wars.”

Indledning

Vi så i sidste kapitel, at den store debat om fremgangsmåder i Een Verden førte til en prioritering af en FN's pagtændring fra ca. 1951. Den største begivenhed det næste par år var den store kongres, som verdensbevægelsen, World Movement for World Federal Government (WMWFG), afholdt i København i 1953 i samarbejde med parlamentarikerforeningen, World Association of Parliamentarians for World Government (WAPWG). Per Hækkerup, der nu var formand for Een Verdens forretningsudvalg var aktivt med i de to internationale foreninger, spillede en vigtig rolle. København-kongressen førte til et ret detaljeret program for FN pagtændring.

1952

Med henblik på at få vedtaget en programerklæring nedsatte Een Verden et udvalg i 1952 med følgende medlemmer: P. Brandt Rehberg, Per Hækkerup, Thomas Hatt Olsen, Erling Bindslev og Knud Nielsen. Dette udvalg fremlagde en tekst den 25. marts, som en indstilling til landsmødet i Fredericia den. 29.-30. marts 1952. Efter en grundig diskussion vedtog man, det der nu lidt mindre forpligtende blev betegnet som "Orienterende, politiske retningslinjer."

Under diskussionen var der mange meninger om mange ting. Anker Kirkeby, f.eks. fandt, at forslaget havde en tydelig tendens for vesten og dermed uddybede den kløft, der var i forvejen, og slagside i en bestemt politisk retning. Han foreslog derfor, at forslaget skulle trækkes tilbage. Der var også andre, inklusive Verner Overø, København, der var kritiske over for, at man ville vedtage en politisk erklæring, men bl.a. Hækkerup argumenterede stærkt mod den holdning. Og han sagde, at en udtalelse mod Atlantpagten ville gøre ubodelig skade for bevægelsen. Faktisk stillede han sit mandat til rådighed. Et afsnit om en Atlantisk kærneføderation endte med at blive strøget. Et krav om, at de fødererende stater skulle være demokratiske blev også taget ud. Den tilspidsning af den kolde krig, som fulgte med Korea-krigen, lagde således nogle begrænsninger på, hvad foreningens ledere mente det opportunt at sige. I forhold til Europa nævntes Europarådet, men ikke Kul- og Stålfælleskabet, som historien vel har bevist var meget vigtigere, bl.a. fordi den var baseret på en dynamisk integrationsfilosofi, som man som føderalister måske burde have forstået og værdsat.

Noget af diskussionen må ses som dønninger fra spørgsmålet om forholdet til Fredens Tilhængere.

Hækkerup blev også spurgt af Dr. Ulrik Krabbe (Odense) på delegeretmødet, hvorfor Danmarks Kommunistiske Parti (DKP) ikke var blevet inviteret til at være med i Een Verdens rigsdagsgruppe. Hækkerup svarede, at dels var man klar over, at de ikke var interesserede, og dels havde man den opfattelse, at "at en rigsdagsgruppe havde været betydeligt vanskeligere, om ikke umulig at få dannet, såfremt en sådan henvendelse var sket."¹

Det bemærkes desuden, at folkenes verdensforsamling fortsat nævnes i den vedtagne tekst; men ikke noget om registrering af verdensborgere, selv om den ide fortsat dukkede op på en del interne møder med diverse forslag til registrering og udstedelse af verdenspas.

---

¹ Referat, Delegeretmøde, 29.-30. marts 1952. Een Verdens arkiv.

Tekstboks 5.1: Orienterende, politiske retningslinjer for Een Verden vedtaget på årsmødet i marts 1952

Orienterende, politiske retningslinjer

For EEN VERDEN-bevægelsen

Landsorganisationen EEN VERDEN, der er den danske afdeling af verdensbevægelsen for en verdensregering og korresponderende medlem af den europæiske, federalistiske union, har som opgave i Danmark at arbejde for at øge forståelsen for det nødvendige i et stedse nærmere samarbejde mellem nationerne og for at vinde det danske folk for den overbevisning, at dette samarbejde kun kan blive effektivt, og folkene kun sikres mod nye krige, hvis De forenede Nationer udvikles til en international organisation med lovgivende, udøvende og dømmende myndighed i internationale anliggender – til en verdensregering og et verdensparlament.

EEN VERDEN-bevægelsen bygger på den opfattelse, at samarbejdet mellem nationer med forskellige politiske, økonomiske og social organisation er muligt og nødvendigt, og at dette arbejde skal befordres gennem en udjævning af de eksisterende modsætningsforhold.

EEN VERDEN's principper

Bevægelsens mål.

Da en fredstilstand mellem mennesker forudsætter en retsorden, arbejder EEN VERDEN for et demokratisk verdensforbundsstyre, hvor de lovgivende, udøvende og dømmende myndigheder er adskilt, og folkenes kontrol med deres repræsentanter i de internationale forsamlinger er sikret. EEN VERDEN er derfor tilhænger af, at et verdensparlament, valgt direkte af folkene, skal være højeste international myndighed.

Verdensregeringens opgaver.

Verdensforbundsregeringens udøvende magt må være ansvarlig over for verdensparlamentet, og der må sikres de internationale domstoles medlemmer uafhængighed af nationale eller regionale myndigheder.

Verdensforbundsregeringen skal have ansvaret for:

- a) Opretholdelse af international fred og sikkerhed,
- b) Sikring af alle folkeslags og racers lige ret til frihed for frygt og nød,
- c) Organisering af det humanitære og tekniske samarbejde mellem de deltagende nationer.

Verdensregeringens magtmidler.

Verdensforbundsregeringen må have eneret på at besidde militært udrustede styrker, og fremstillingen af våben må være underkastet dens effektive kontrol. Vi mener afgjort ikke, at en kontrol med atomenergien i sig selv kan være tilstrækkelig, selv om indførelsen af en sådan kontrol er en nødvendig forudsætning for fredens sikring. Medlemsstaternes ret til at holde de til løsning af lokale opgaver nødvendige politistyrker skal ikke ophæves. De internationale styrker skal være ansvarlige over for verdensforbundsregeringen. De må ikke bestå af kontingenter, der udrustes og udsendes af de enkelte stater. Mandskabet fra de forskellige nationer bør så vidt muligt blandes.

Verdensregeringens myndighedsområde.

Da EEN VERDEN mener, at det ikke er ønskeligt at udslette det nationale særpræg, vil organisationen arbejde for et verdensforbundsstyre, i hvis forfatning der skelnes nøje mellem nationale anliggender og

forbundsanliggender, således at sager, der ikke udtrykkeligt er henlagt under forbundsmyndighederne, skal være underlagt myndighederne i de enkelte medlemsstater, der derved bevarer kontrollen over deres indre anliggender. EEN VERDEN anser ethvert folks ret til selvstyre i hjemmeanliggender for en grundlæggende menneskeret.

Verdensregeringens organer.

EEN VERDEN mener, at et verdensforbundsstyre som led i det økonomiske, kulturelle og videnskabelige samarbejde mellem staterne i hvert fald bør have følgende organer under sig:

- a) En international bank, der kan samarbejde landenes valutapolitik,
- b) En international opbygningsorganisation, der kan give tilbagestående og nødstedte områder hjælp til udvikling af deres naturlige hjælpekilder under sådanne betingelser, at hjælpen ikke medfører fare for udbytning,
- c) En international levnedsmiddel- og landbrugsorganisation, der kan samordne landbrugsforskning og foretage foranstaltninger til forbedring af landbrug, skovbrug og industri m.v. på international basis samt opkøb af overskudsproduktion og fordele den til lande, hvis ernæringsstandard ligger under en vis grænse,
- d) En international handelsorganisation, der skal kontrollere overholdelsen af den lovgivning, som verdensparlamentet må antages at ville gennemføre for efterhånden at nedbringe og til slut afskaffe toldmure og andre samhandelsbegrænsende foranstaltninger,
- e) En international sundhedsorganisation, der kan samordne sygdomsbekæmpelsen og kontrollere overholdelsen af de regler, der måtte blive vedtaget af verdensparlamentet,
- f) Et internationalt organ til fremme af folkeoplysningen og sikring af det kulturelle og videnskabelige samarbejde mellem nationerne.

Verdensforbundsstyret bør tilstræbe at genoprette den fulde bevægelsesfrihed fra land til land.

Staternes og individets ansvar.

Ansvar efter international lov må påhvile såvel enkeltpersoner som staterne og andre grupper. Ingen må under sit eget lands love kunne berettiges eller forpligtes til en handling eller undladelse, der er retsstridig efter international lov, og ingen stat må forhindre, at dens borgere gøres til genstand for retsforfølgning fra de internationale anklagemyndigheders side.

I denne sammenhæng fremhæves som et afgørende vigtigt princip i en verdensforbundsstat det dobbelte borgerskab, d.v.s. at hvert enkelt menneske er borger både i sit land og direkte i forbundet med forskelligartede rettigheder og pligter i de to tilfælde.

Det koloniale system.

Ud fra princippet om folkenes ligeberettigelse betragter vi det koloniale system som uforeneligt med tanken om et demokratisk verdensforbundsstyre, åben for alle folk, og vi er derfor tilhængere af, at områder, der ved en sådan regerings dannelse endnu ikke kan deltage som ligeberettigede medlemmer (på grund af manglende politisk og økonomisk udvikling), i en overgangstid sættes under verdensforbundsregeringens direkte styre.

Regionale sammenslutninger.

- a) Et nærmere samarbejde mellem grupper af stater er ikke uforeneligt med tanken om et verdensforbundsstyre, og et sådant samarbejde kan være et skridt henimod det videre samarbejde under et alle stater omfattende forbundsstyre, idet det opdrager folkene til forståelse af det internationale samarbejdes betydning.

EEN VERDEN vil derfor anse dannelsen af regionale forbundsstater eller statsforbund inden for verdensforbundsstaten for naturlig og hensigtsmæssig, idet et intimere økonomisk, socialt og politisk samarbejde bedst kan foregå mellem stater med beslægtet kultur og stærk økonomisk afhængighed.

- b) Af samme årsager ser EEN VERDEN med velvilje på dannelsen af sådanne begrænsede forbundsstater eller statsforbund også forinden F.N.s omdannelse til et verdensforbundsstyre, forudsat at sådanne forbundsforfatninger ikke indeholder noget, der strider mod F.N.-pagtens ånd og bogstav.

Europa-rådet.

Som et skridt på vejen til europæisk enhed ønsker EEN VERDEN Europa-rådet omdannet til et regionalt forbund med myndighed på det økonomiske og sociale område.

Forsvarspagter.

EEN VERDEN opfatter de forskellige forsvarsalliancer og -pagter, hvor disse end findes – uden at ville vurdere disse alliancer og pagters nødvendighed eller ikke-nødvendighed – at påpege, at hverken forsvarsforbund og magtbalance eller neutralitet i det lange løb kan sikre freden. Denne sikres kun gennem oprettelsen af en verdensforbundsmyndighed og en mellemfolkelig retsorden.

EEN VERDEN's politik.

Skridt på vejen.

EEN VERDEN ønsker udtrykkeligt at pointere, at man ikke vil skabe noget mellemfolkeligt organ i konkurrence med F.N., men at man tværtimod vil arbejde på at styrke F.N.s magt og myndighed og støtte organisationens mellemfolkelige arbejde samt bekæmpe forsøg på at forringe organisationen. Især vil vi søge at få de danske repræsentanter i F.N. til at støtte forslag om udvidelse af organisationens myndighed i retning af et verdensforbundsstyre. Som vigtige skridt på vejen til dette mål anser vi følgende:

- a) At alle stater optages som medlemmer af F.N., da medlemskab af F.N. er den eneste måde, hvorpå man kan pålægge staterne indbyrdes forpligtelser,
- b) At F.N.s flertalsbeslutninger anses for forpligtende,
- c) At de særlige F.N.-organers (F.A.O., W.H.O.) myndighed og virkemåde udvides, f.eks. ved at medlemsstaterne i F.N. giver generalforsamlingen myndighed til efter indstilling af det økonomiske og sociale råd at træffe bindende beslutninger inden for rammerne af planer, der i forvejen er godkendt af staterne, særlig på fødevarerområdet, sundhedsområdet og med hensyn til de underudviklede landes ophjælpning.

- d) At generalforsamlingens myndighed udvides, evt. gennem en sådan ændring af F.N.s forfatning, at generalforsamlingen giver et mere direkte udtryk for sammensætningen af medlemslandenes parlamenter.²

Målet.

Målet er at få gennemført en ændring af F.N.s forfatning, således at generalforsamlingen omdannes til et forbundsparlament, og visse af de særlige organer bliver led i en forbundsregering. Vore planer går ud på i overensstemmelse med F.N.-pagtens artikel 109 i 1955 at få indkaldt en reviderende generalforsamling og forelægge denne udkast til en ændring af pagten.

Forudsætningerne for opnåelse af dette er:

- a) Dannelse af en veloplyst, offentlig mening som baggrund for et folkekrav om F.N.s omdannelse til et verdensforbundsstyre, og
- b) Dannelse af såvel nationale, tværpolitiske parlamentsgrupper som en international sammenslutning af parlamentarikere, som går ind for vore mål.

En anden vej henimod EEN VERDEN's mål ligger i planerne om en folkenes grundlovgivende forsamling (Peoples' World Convention), hvor folkevalgte delegater skal diskutere udkast til en verdensforfatning, hvorefter resultatet forelægges F.N. gennem bevægelsens internationale parlamentarikersammenslutning.

Såvel ridsdagsgrupper som folkebevægelse er af afgørende betydning, hvis og når ændringsforslag skal ratificeres af medlemslandenes parlamenter.

Tilføjelse til grundloven.

For at lette vejen ønsker EEN VERDEN følgende tilføjelse til den danske grundlov § 18:

"Med rigsdagen samtykke kan kongen indgå forpligtelser, hvorved hidtidige suverænitetsrettigheder begrænses gennem anerkendelse af en overstatslig myndighed".

Mundialisering.

Da det er en erfaring, at der er mange mennesker, der, skønt sympatisk indstillede over for vor bevægelse, ikke ønsker at være medlemmer af denne, ser EEN VERDEN det som en opgave at finde et udtryk for disse menneskers tilslutning til ideen. Dette gøres bl.a. ved at arrangere afstemninger på spørgsmålet om at tillægge F.N. lovgivende, dømmende og udøvende myndighed i vigtige fællesanliggender. I Danmark såvel som i udlandet er dette blevet gjort gennem de såkaldte mundialiseringer, d.v.s. kommune-afstemninger, hvorved borgeren giver udtryk for sin stillingtagen til de ovennævnte spørgsmål samt erklærer sin kommune for verdensfællesskabsområde.

Vedtaget på årsmødet i Fredericia, den 30. marts 1952.

Kilde: Dokument i Een Verdens arkiv.

---

² Dette punkt forekommer noget uklart.

Lotteriet var stadig en vigtig indtægtskilde for foreningen. I 1952 anvendte man f.eks. ledende medlemmer af rigsdagsgruppen til publicity for lotteriet (Se billede 5.1).

Billede 5.1: Hovedgevinsten i landslotteriet 1952. Fra venstre til højre ses landsformand Brandt Rehberg samt følgende politikere: Ingefred Juul Andersen (landstinget), Poul Møller, MF (Konservativ), Jørgen Jørgensen (Lejre), MF (Radikal Venstre) og Helge Madsen, ML (Retsforbundet)

Kilde: Een Verdens arkiv.

Der skete også store fremskridt på mundialiseringens område i første halvdel af 1952, men det blev det sidste år med sådanne (Se skema 2.1). Een Verdens rejsesekretær på dette tidspunkt, Hakon Dyrge, havde rejst riget rundt og opfordret afdelingerne til at arbejde for mundialisering af deres kommune. Foreningens mundialiseringens udvalg bestod af Hofman Hansen, Brande, Erling Fisher, Vodskov og Ole Bendix, der på dette tidspunkt var i Haderslev. Købstadsforeningens bestyrelse havde på et møde den 19. oktober 1951 frarådet sine medlemmer, byrådene, under nogen form at forpligte sig over for privat afholdte folkeafstemninger.³ Det blev således afdelingernes aktivister, der stod for afstemningerne. Stemmesedler blev udleveret til kommunens borger og senere afhentet af aktivister.

---

³ Brev til afdelingerne, 12. november 1951. Een Verdens arkiv.

Billede 5.2: Dagens-Cata-strofe vedr. mundialisering af Horsens-Hammer kommune

Kilde: Jyllands-Posten, 28. marts 1952. (Cata er pennavn for Erling Fischer).

Styrelsesmødet der fandt sted den 20. januar i København havde vedtaget en tekst til stemmesedlerne, som vi må gå ud fra blev brugt ved mundialiseringerne i 1952:

”Som borger i verdenssamfundet og medansvarlig for Forenede Nationers pagt ønsker jeg at give Danmarks repræsentanter i FN mandat til på mine vegne at søge FN’s pagt udvidet til en verdensgrundlov, så der dannes en forbundsstat på demokratisk grundlag med magt og myndighed til at afgøre alle mellemfolkelige stridigheder.

Som borger i Danmark ønsker jeg den danske grundlovs § 18 ændret således, at Kongen med rigsdagens samtykke kan indgå forpligtelser, hvorved hidtidige suverænitetsrettigheder overføres til en sådan overstatslig myndighed.”⁴

Mundialiseringerne i 1952 skulle vise sig at blive de sidste mundialiseringer i Danmark. Vi hører i 1953, at det var blevet besluttet ikke at afholde flere.

Skema 5.1: Mundialiseringer, 1950-medio 1952

Sted	dato	stemmeberettigede	stemte	ja	nej	blank
Brande	1950	3.675	3.071 83,8%	2.830 77%	56 1,6%	181 4,9%
Horsens-Hammer	1951	1.845	1.531 83%	1.388 74,8%	32 1,7%	101 6,5%
Hoven	1952	580	556 95,9%	387 66,8%	30 5,2%	135 23,3%

⁴ Referat, styrelsesmøde, den 20. januar 1952. Een Verdens arkiv.

Fensmark-Rislev	1952	1.230	1.046 85%	693 56,3%	114 9.3%	239 19,4%
Chr.feld-Tyrstrup	1952	1.617	1.431 88,5%	1.125 70%	89 5.6%	190 12%
Ansager, Hodde, Horne, Tistrup, Thorstrup, Varde landsogn, Ølgod ("de 7 sogne")	1952	8.258	6.077 73,6%	4.942 59,8%	255 3.1%	867 10.5%
Middelfart	1952	5,084	3.686 72,6%	3.019 59,4%	148 2,9%	505 10,3%
Nr. Sundby	1952	5.520	3.686 66.8%	3.108 56,3%	147 2,66%	423 7,66%
Samlet resultat		27.809	21.090 75,8%	17.492 62,8%	871 3,1%	2.641 9,5%

Kilde: Diverse dokumenter i Een Verdens arkiv, især dokument med overskrift Trygve Lie: "Een VERDEN-bevægelsen er FN's arbejds pionerer!"

Referatet fra styrelsesmødet i København de. 22. juni 1952 giver en liste over deltagerne, som må give et godt indtryk at, hvem foreningens aktive folk var på det tidspunkt:

Professor Brandt Rehberg,
Folketingsmand Per Hækkerup,
Folketingsmand Poul Møller,
Cand. mag. Thomas Hatt Olsen,
Rejsesekretær Hakon Dyrge,
Dyrlæge Hofman Hansen,
Toldassistent Verner Overø,
Havearkitekt Eigil Kiær,
Læge Erling Fischer,
Lærer K. Balle Kjeldsen,
Adjunkt Lorenz Nordentoft,
Kriminalbetjent Holger Larsen,
Dr. techn. Ulrik Krabbe.

I øvrigt deltog Erling Bindslev, Knud Nielsen og Børge Rosenberg.

Der var afbud fra realskolebestyrer Mogens Høirup og landsretssagfører Leif Gunnarsen.⁵

Vi bemærker, at Thomas Hatt Olsen, en af foreningens stiftere i 1947, nu havde afsluttet studierne og nævnes som cand.mag.

Der udspandt sig i øvrigt en politisk diskussion på mødet, der viste, at forholdene til NATO og Europabevægelsen fortsat var noget kontroversielle blandt foreningens aktive medlemmer. De vedtagne holdninger forsvarede især af Brandt Rehberg og Hækkerup. Referatet havde bl.a. denne interessante information: "Hækkerup gør opmærksom på, at der er fire europæiske organisationer, hvoraf nogle er

⁵ Referat, styrelsesmøde den. 22 juni 1952. Een Verdens arkiv.

federalistiske og nogle funktionalistiske. Mener ikke personlig, at den federalistiske retning har nogen større fremtid, idet den bygger på en federation uden Englands medvirken.”⁶ - Set i bagklogskabens lys var det vel ikke just udtryk for en blændende analyse.

De vedtagne ”Orienterende og politiske retningslinjer” nævnt tidligere var dog forholdsvis positive overfor regionale sammenslutninger. I øvrigt vedtog et forretningsudvalgsmøde den 18. juli, at Thomas Hatt Olsen ville repræsentere Een Verden i *Jeunesses Européennes Fédéralistes* (JEF), og at Knud Nielsen som international sekretær skulle være foreningens bindeled til *Union Européenne des Fédéralistes* (UEF).⁷ Så man deltog altså fortsat noget i den europæiske føderalistbevægelse, uden at det havde en større effekt for aktiviteterne i Danmark.

I 1952 blev den 2. London Parlamentariske Konference afholdt, hvor man diskuterede og vedtog både en Plan A og en Plan B for FN pagtændring.⁸ Parlamentarikerne fokuserede nu klart på FN pagtændringsmetoden. De så frem til 1955, hvor pagtændring, efter 10 år, automatisk ville være på FN’s dagsorden.

Verdensbevægelsen WMWFG havde ingen kongres i 1952. I stedet blev en mindre studiekonference organiseret i Ulenpas nær Arnhem i Nederlandene. Mere end 20 aktivister mødtes for 10 dage, hvor der blev diskuteret både teori og organisation. John Pinder rapporterede sidenhen:

“The most definite trend in the discussion was preference for U.N. reform as the target of immediate action on the world scale. Under Article 109 of the Charter, the subject of calling a U.N. conference to review the Charter must be placed on the agenda of the General Assembly in 1955.”⁹

Præferencen for FN-metoden var især udtalt blandt ”Anglo-Saxons and Scandinavians, who at present comprise the larger part of the World Movement”, sagde Pinder.

Hvis vi ser på situationen i Danmark, så fortalte Poul Møller, MF (Kons.), under 1. behandling af finansloven den 4. november 1952, hvorfor han var med i Een Verdens rigsdagsgruppe (se Tekstboks 5.2). Den stærke udtalelse fra en ledende Konservativ politiker var naturligvis af stor betydning for Een Verden.

---

⁶ De fire må have inkluderet Organisationen for Europæiske Økonomis Samarbejde (OEEC), Europarådet og Kul- og Stålfællesskabet. Måske var de fjerde NATO. Hvis vi sammenligner Europarådet og EU i dag (2021), må vi vel kunne sige, at hans forudsigelse ikke var den bedste, på trods af Brexit.

⁷ Referat, forretningsudvalgsmøde, 18. juli 1952.

⁸ Gilbert McAllister, (ed.), *Report of the Second London Parliamentary Conference on World Government. September 20-26, 1952*. London: World Association of Parliamentarians for World Government, 1953.

⁹ John Pinder, “Preparing for Copenhagen,” *Federal News*, No. 208 (September/October 1952), pp.3-4.

Tekstboks 5.2: Poul Møller, MF, om Een Verdens rigsdagsgruppe, 1952

Jeg vil gerne benytte denne lejlighed til at fremføre mit syn som konservativ folketingsmand på denne gruppe og den folkelige landsorganisation, som rigsdagsgruppe samarbejder med. Som næstformand for organisationen har jeg tit mødt en vis forbavselse over, at en konservativ politiker, der er tilhænger af Atlantpagten, kunne interessere sig for noget så uvirkeligt og noget så defaitistisk og urealistisk som "Een Verden"s program. Denne forbavselse er efter min opfattelse udtryk for ukendskab til organisationen "Een Verden". Vi har givet vor tilslutning til Atlantpagten, fordi vi håber derigennem at oparbejde og opbygge et defensivt pagtsystem, der kan give os den størst mulige sikkerhed baseret på styrke. Og som samtidig formentlig vil bidrage til på andre områder at udvikle samarbejdet mellem pagtens medlemsstater. Men dette kan jo ikke være den vestlige verdens og den vestlige kulturs endelige svar på de egentlige storpolitiske problemer. Vi må have et videre sigte, om jeg så må sige, hvilket vil sige, at den kolde krig, vi i dag oplever, må have sit fredsmål, som enhver anden krig har det. Den østlige verdens fredsmål kender vi: det er verdensrevolutionen med verdenskommunismen. Men om den vestlige verden fredsmål høres der stort set intet andet end almindeligt holdte udtalelser om at nå frem til en tilstand, hvor løven og lammet kan græsse fredeligt side om side. Her er det, at "Een Verden" efter min mening med styrke kan sætte ind; denne bevægelse kan iklæde de almindelige ønskedrømme en dragt, som i form og snit passer til det demokratiske livssyn, og som kan tilfredsstille ikke blot den vestlige verden, men tillige den store neutrale blok omfattende bl.a. Indien, Pakistan, Birma (sic) og mange andre. Jeg er heller ikke i tvivl om at dette fredsmål må kunne påvirke befolkningerne i de østeuropæiske lande.

Hvad er så dette fredsmål? Det er ikke et naivt ønske om at instituere en verdensregering fra den ene dag til den anden. Det er heller ikke et ønske om en verdensregering, der skal ordne alle anliggender for alle folk; det er derimod et ønske om at give den bestående organisation, det bestående redskab, De Forenede Nationer, en sådan forfatning og en sådan styrke, at den bliver i stand til at sikre verdensfreden. Hertil kræves, at vetoet forsvindes, og at alle lande underkaster sig afgørelser, der træffes af De Forenede Nationers kompetente forsamlinger. Det var jo det vi håbede på, da vi under besættelsen første gang hørte om denne nye verdensorganisation, der skulle afløse Folkeforbundet. De Forenede Nationers charter gav imidlertid ikke den fornødne styrke til, at de egentlige storpolitiske afgørelser kunne træffes indenfor denne organisations rammer, og bevægelsen "Een Verden" arbejder derfor med det sigte at fjerne svaghederne fra chartret og samtidig hos befolkningerne oparbejde forståelsen af den autoritet, De Forenede Nationer bør have, og den respekt, der overalt bør næres til De Forenede Nationers arbejde og beslutninger.

I vor gærende tidsperiode med de svære brydninger ser jeg ikke nogetsteds et klarere og mere inspirerende og mere demokratisk svar til den kommunistiske verdensrevolutions målsætning end at gøre De Forenede Nationer til en realitet. Dette mål er "Een Verden"s mål, og jeg skal derfor opfordre ærede medlemmer af dette høje ting til at tilslutte sig "Een Verden"s Rigsdagsgruppe og medvirke i bevægelsens arbejde.

Kilde: Udskrift i Een Verdens arkiv.

På styrelsesmødet den 9. november 1952 blev det nævnt, at Knud Nielsen havde afsluttet en måneds arbejde i Sverige og i stedet var tiltrådt en plads som rejsesekretær i Norge. På samme møde foreslog Hofman Hansen at der burde oprettes en lærestol i krigsforhindringsvidenskab. Hækkerup mente at de to lærestole i Folketret kunne tage den opgave! Rehberg mente at forslaget ville blive et slag i luften, da der i

forvejen var mange forslag om nye lærestole. Det fremgik også af mødet, at der ikke længere var mod på mundialiserings arbejdet, og mundialiserings udvalget blev ændret til et agitationsudvalg.¹⁰

På forretningsudvalgsmødet den 27. november 1952 blev der redegjort for en nyordning af sekretariatet. I henhold til en styrelsesbeslutning havde Per Hækkerup overtaget sekretariatets ledelse. Rejsearbejdet blev bestridt af Børge Rosenborg øst for Storebælt og Hakon Dyrge vest for Storebælt.¹¹

I slutningen af 1952 skrev Per Hækkerup en kronik i *Social-Demokraten*. Han nævnte, at rigsdagsgruppen nu havde omkring 80 medlemmer, altså endnu ikke et flertal. Støtten til FN-linjen var helt klar. I relation til planen om et folkenes verdenskonvent sagde han: "Efterhånden lærte erfaringen, at så let går sagerne ikke. 1950 kom uden at der var valgt noget verdensparlament." Han fandt for øvrigt, at "verdensregering" var et "lidt uheldigt udtryk." Han foretrak at tale om verdensmyndighed. Han forsvarede beslutningen om ikke at arbejde med Fredens Tilhængere, der havde vist sig at være illoyale. Vigtige fremskridt på det globale plan ville kræve øst-vest afspænding. Selv om Een Verden ikke tog stilling til Atlantpagten, håbede han at vestens "forsvarsbygning" ville få Rusland til forhandlingsbordet. Udviklingen i Vesteuropa omtaltes positivt, både Europarådet og Schuman-planen. Han nævnte muligheden af, at Europarådets parlamentariske forsamling kunne udvikle sig til et europæisk parlament.¹² Han sagde, at der var en tradition for, at man i Danmark tænkte "sognepolitisk." Men vi må også interessere os for verden udenfor: "...vi må lære at tænke i europæisk og i verdensmålestok."¹³

1953

Landslotteriet forblev en vigtig indtægtskilde for foreningen. I 1953 blev det kunstneres tur til at skabe publicity for landslotteriet (Se billede 5.3).

---

¹⁰ Referat af Een Verdens styrelsesmøde på Christiansborg den 9. november 1952. Een Verdens arkiv.

¹¹ Referat af forretningsudvalgsmødet den 17. november 1952.

¹² Som bekendt skete det ikke; det var derimod Det europæiske Kul- og Stålfællesskabs parlamentariske forsamling, der med tiden blev til nutidens Europa-Parlament.

¹³ Per Hækkerup, "Een Verden, utopi eller realpolitik?" *Social-Demokratens* kronik, 2. december 1952.

Billede 5.3: Lotteribilen 1953, Fra venstre ses Helle Virkner, Poul Reichardt, Ebbe Rode og Lili Lani (på det tidspunkt var Ebbe Rode gift med Helle Virkner og Poul Reichardt med Lili "Lani" Juanita Katharina Kristiansson)

Kilde: Een Verdens arkiv.

I første halvdel af 1953 blev der brugt megen tid på at arbejde med forberedelse af verdenskongressen i København. På styrelsesmødet den 22. februar 1953 blev det oplyst, at de ansvarlige for *World Association of Parliamentarians for World Government* (WAPWG) delen af kongressen var Gilbert McAllister og Patrick Armstrong, og at den ansvarlige for *World Movement for World Federal Government* (WMWFG) delen var bevægelsens generalsekretær MacLean W. McLean med Per Hækkerup som ansvarlig for de praktiske arrangementer. Man vedtog at oprette et kongresudvalg af forretningsudvalget suppleret af Poul Møller, fru Ewald, Kurt Aulin og Ebbe Rode.¹⁴

Een Verdens delegeretmøde, eller årsmøde, i 1953 fandt sted i Middelfart den 21.-22. marts. Formanden, Brandt Rehberg, fremlagde en skriftlig beretning, hvoraf det fremgik, at det ikke var så let af sige, hvad medlemstallet var: "Jeg tror ikke, at et medlemstal på 15.000 er helt galt. Dersom De sammenlægger afdelingernes opgivne antal medlemmer, giver dette os ca. 12.700. Heraf er der indgået kontingenter fra ca. 9.000." Det blev nævnt, at der nu var 81 afdelinger, og der havde været afholdt ikke-under 350 møder. Rigsdagsgruppen havde nu 83 medlemmer. Gruppen havde været til gavn for "vore ideer ved gennemførelsen af § 20 i den nye grundlov."¹⁵ - Hvis vi accepterer 15.000, betød det et stigende antal medlemmer; hvis vi i stedet tror på 12.700, betød det at kurven var knækket.

På et spørgsmål om mundialiseringer fra Hr. Graversen, Randers, svarede Per Hækkerup:

"Mundialiseringsarbejdet er blevet standset, fordi vi har erfaret, at det er praktisk umuligt at fortsætte det. Vi må under ingen omstændigheder gå i gang med at mundialisere en by, hvis vi ikke er næsten 100% sikre på, at det vil lykkes."¹⁶ Spørgsmålet om forholdet til Fredens Tilhængere kom også op i debatten igen. Verner Overø, København, kritiserede "flertallet af foreningens ledelse for den antikommunistiske holdning, som var kommet till udtryk i en række tilfælde," f.eks. ved afslag på en invitation til "Folkenes Kongres for Fred" der skulle finde sted i Wien. Hvis man ønskede at forene Øst og Vest under en overstatslig myndighed, måtte man ændre holdning. Erling Bindslev mente ikke, at den nævnte kongres

¹⁴ Referat af styrelsesmødet den 22. februar 1953 i Århus. Een Verdens arkiv.

¹⁵ Formandens beretning, Delegeretmødet i Middelfart Ferieby, 21.-22 marts 1953.

¹⁶ Referat af Landsorganisationen Een Verden's delegeretmøde i Middelfart d. 21. og 22. marts 1953.

kunne bygge bro. Formanden Brandt Rehberg sagde: "Vi er ikke antikommunister, men vi vil ikke lade os misbruge." Overø kritiserede også en artikel i *Verden og Vi* om grundlovens nye § 20.¹⁷

Netop vedrørende § 20 fremlagde Hakon Dyrge et udkast til en udtalelse. Man enedes i første omgang om at overlade formuleringen til en redaktionskomité, der kom til at bestå af Brandt Rehberg, Hakon Dyrge, Per B. Johansen, Leif Gunnarsen og Verner Overø. Diskussion heraf fandt så sted næste dag. Der var også kommet et forslag om Folkerepublikkens repræsentation i FN. Det endte med, at man vedtog ikke at sige noget om Kina-sagen. Bl.a. var Per Hækkerup ikke særlig stemt for en sådan udtalelse. Den fra komitéen nu foreslåede tekst blev enstemmigt vedtaget (se Tekstboks 5.3). Et forslag om at støtte Esperanto fra Vejenafdelingen blev forkastet med 35 stemmer imod 20. Så var der valg til styrelsen: Per Hækkerup og Eigil Kiær blev genvalgt. Efterfølgende valgtes Carsten Christiansen, Middelfart, Erling Bindslev, København, Arne Rohde, København, og Thomas Hatt Olsen, på det tidspunkt boende i Nykøbing F, også til styrelsen.¹⁸ Lidt uden for dagsordenen holdt professor, dr. phil. Aksel Milthers et foredrag om udviklingsbistand, et problem som foreningen var begyndt at beskæftige sig mere med.

Tekstboks 5.3: Een Verdens udtalelse vedrørende den nye grundlov fra delegeretmødet i marts 1953

EEN VERDEN's delegeretmøde i Middelfart d. 21. og 22. marts 1953 udtrykker sin glæde over, at grundlovsforslaget i overensstemmelse med organisationens allerede i 1950 overfor forfatningskommissionen udtrykte ønske sikrer regering og rigsdag ret til i den mellemfolkelige freds interesse at overdrage dele af dansk suverænitet til en mellemfolkelig myndighed. Landsmødet udtrykker ligeledes sin glæde over, at grundlovsforslaget i overensstemmelse med bevægelsens ønske om afvikling af det koloniale system sikrer den grønlandske befolkning fuld statsborgerret. Landsmødet anser disse fremskridt for så væsentlige, at det trods forskelligt syn på andre enkeltheder i grundlovsforslaget varmt anbefaler at støtte dettes vedtagelse.

Kilde: Dokument i Een Verdens arkiv.

Den 21. maj 1953 blev der sendt en tekst signeret af Per Hækkerup til pressen, hvor han udtrykte foreningens støtte til § 20, der ville gøre det muligt for Danmark at bidrage til regionale europæiske sammenslutninger (både det nordiske og Europarådet nævntes, dog ikke Kul- og Stålfælleskabet), samt en radikal styrkelse af FN. Der var ingen kommentar til den drakoniske beslutningsregel, som § 20 indeholdt, og som bekendt har ført til Danmarks forbehold i forhold til dele af EU-samarbejdet og dermed besværliggjort landets EU-arbejde på visse områder.¹⁹

¹⁷ Ibid. Overø talte ifølge referatet om "muligheder for misbrug i den aktuelle situation" af paragraffen, men det blev ikke specificeret, hvad han tænkte på. Artiklen "Om grundlovsforslagets § 20" i *Verden og Vi* Årg. 4, nr. 1 (februar 1953) var usigneret. Artiklen bød forslaget velkommen, men gjorde også opmærksom på at "et flertal på 5/6 af rigsdagens medlemmer er et meget kvalificeret flertal og vil i realiteten forudsætte enighed blandt alle rigsdagens store partier of sandsynligvis støtte fra mindst eet af de mindre. Det er et spørgsmål, om der ikke her stilles for store krav til enigheden...", men føjede så til: "Man bør derfor i denne forbindelse fæste opmærksomheden ved den mulighed, der åbnes for folkeafstemning om spørgsmålet." Set i bagespejlet kan man selvfølgelig også stille kritiske spørgsmål til anvendelse af folkeafstemninger.

¹⁸ Ibid.

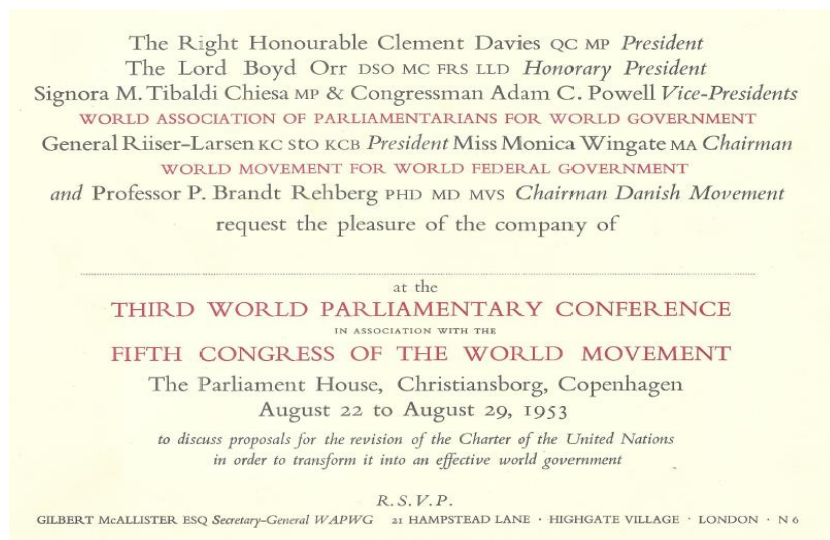
¹⁹ Tekst I Een Verdens arkiv, dateret 21. maj 1953.

På styrelsesmødet den. 17. maj 1953 vedtog man at fuldt ud udnytte repræsentationsretten på verdensbevægelsens kongres i København, dvs. sende 17 delegerede. Man vedtog principielt at vælge styrelsens medlemmer som delegerede. For nogle medlemmer, der ikke gjorde krav på at være delegeret eller ikke kunne være tilsted, valgtes i stedet Ulbjerg, Ole Bendix, Johs. E. Jensen og Børge Stenstrup.²⁰

Det fremgår af referatet fra styrelsesmødet den 12. juli 1953, at økonomien var meget stram. Det førte til, at man besluttede at indskrænke antallet af sekretærer fra to til én. Man besluttede at genansætte Hakon Dyrge, men måtte tage afsked med Rosenberg som lønnet medarbejder. På mødet blev det også nævnt, at arbejdet med kongressen var noget vanskeliggjort af, at ansvaret lå dels i London, dels i Amsterdam og dels i København. Det blev nævnt at McAllister havde udsendt ikke mindre end ca. 3.000 invitationer, hvilket førte til bekymring om fællessalen på Christiansborg ville være stor nok til plenarmøderne,²¹

I verdensbevægelsen blev FN-pagtændringsmetoden konsolideret på WMWFGs kongres i København den 22.-29. august 1953.²² De første fire dage var et fælles møde med *World Association of Parliamentarians for World Government*. Møderne fandt sted på Christiansborg. Den fælles konference havde 565 deltagere. De største grupper kom fra UK med 103, Danmark 71, USA 61, Frankrig 41, Nederlandene 39, Sverige 35, Japan 24, Tyskland 17 og Italien 15. Åbningen fandt sted på Rådhuset, men møderne fandt sted på Christiansborg. Der var også arrangeret udflugt til Kronborg.

Billede 5.4: McAllisters kongres-invitation

Kilde: Kopi i Een Verdens arkiv

²⁰ Referat af ordinært styrelsesmøde på Christiansborg den 17. maj 1953. Een Verdens arkiv.

²¹ Referat af styrelsesmøde den 12. juli 1953 på Christiansborg.

²² Finn Laursen, "Youth and World Federalism. Part Six: The Consolidation of the UN Approach," *Contact* (København: World Federalist Youth), April 1972, pp. 17-24.

Billede 5.5: Riiser-Larsen og Per Hækkerup konsulterer

Kilde: Een Verdens arkiv.

Billede 5.6: Per Hækkerup, MF, hilser på to ledende britiske verdensføederalister, Lord Boyd Orr og Clement Davies, MP.

Kilde: Een Verdens arkiv.

Den fælles konference arbejdede i tre kommissioner. Den første, der blev ledet af Max Habicht, Schweiz, diskuterede Plan A, dvs. substantielle ændringer. Gustav Fahlander, MP, Sverige, var rapportør for parlamentarikerne fra WAPWG og Francis Gérard, Frankrig, for WMWFG. Den anden kommission, der blev ledet af Arthur Henderson, MP, UK, diskuterede Plan B, interim anbefalinger. Amerikanske medlem af Kongressen, Charles Howel, var rapportør for parlamentarikerne, og Knud Nielsen var rapportør for WMWFG. Den tredje kommission beskæftigede sig med "Freedom for Want." Den blev ledet af Joseph Lanet, Frankrig, Lord Birdwood, UK, og Dean Paul Andrews, USA, var rapportører.

Billede 5.7: Henry Osborne, MP, England, Congressman Clayton Powell, USA og Prof. Brandt Rehberg, tre af WMWFG kongressens fremtrædende personligheder, København 1953.

Kilde: Een Verdens arkiv.

En stor del af diskussionen vedrørte, hvor meget man kunne håbe på og arbejde for i 1955, når pagtrevision i princippet skulle være på dagsordenen. Knud Nielsen udtrykte en vis forsigtighed: "We do not think we have the slightest chance of having a full and effective world government in 1955... We want to judge our chances and not try to take three steps at once when only one is possible." Professor Louis B. Sohn, USA, på den anden side, talte for radikale forslag: "It is very easy to talk about a little step forward, but if you have a deep ditch in front of you full of danger, the only way to cross it is to take a large step."²³

Efter kongressen udsendte Een Verden igen teksten "Orienterende politiske retningslinjer" fra 1952, men tilføjede en side med resumé af kongressens beslutninger (Se Tekstboks 5.4).

Tekstboks 5.4: Dansk resumé af København-kongressens beslutninger

Siden omstående blev vedtaget på årsmøde i Fredericia 1952, har verdensbevægelsen i august 1953 afholdt sin 5. kongres, på hvilken der blev truffet meget vægtige beslutninger.

FN's pagt kan i 1955 tages op til revision, og som en naturlig konsekvens heraf var kongressens hovedtema FN-revision.

Kongressens resultater omtales indgående i "VERDEN OG VI" -oktober 1953, hvor også den fulde ordlyd af "Forslag til revision af FN's pagt" findes optrykt.

Den vigtigste bestemmelse i kongressens forslag – den bestemmelse, der altid har udgjort den faste kerne i vort program – har fået følgende udformning:

"Pagten skal indeholde bestemmelser om fuldstændig, samtidig, universel og gennemtvingelig afrustning, gennemført i hurtige etaper. Afrustningen skal være underkastet inspektion og kontrol af FN-inspektører og kunne håndhæves af FN-politiet".

²³ Citeret fra *ibid.*

Da en afrustning intet vil være værd, hvis den ikke gennemføres i praktisk taget alle stater, må man godtage universalitetsprincippet, der har fundet følgende udtryk i forslaget:

"Alle stater skal have ret til medlemskab i FN under forudsætning af, at de accepterer pagtens betingelser. Når en stat er blevet medlem har den ikke ret til at træde ud."

I afsnittet om den lovgivende myndighed siger forslaget:

"Den verdenslovgivende magt skal have myndighed til at lovgive i spørgsmål nødvendige for fredens bevarelse."

Verdensregeringen til opretholdelse af fred og sikkerhed er målet. Et skridt på vejen dertil må være en revision af FN's pagt, der gør FN til et brugbart instrument i mellemfolkelige forhandlinger.

Kongressen lagde stor vægt på en udbygning af hjælpen til de teknisk og økonomisk underudviklede områder. Dette kom bl.a. til udtryk i en resolution, hvors hovedafsnit lyder således:

"Kongressen beslutter,

- 1) At understrege betydningen af, at der hurtigst muligt iværksættes en hjælp til de underudviklede lande, da en tilstrækkelig produktion af fødemidler er en tvingende nødvendighed.
- 2) At appellere til verdens folk og deres regeringer om straks at forene og koncentrere deres kræfter om at stille deres hjulpekilder til rådighed for at tilvejebringe frihed fra nød over hele verden."

Denne resolutions fulde ordlyd findes i "VERDEN OG VI" i januar 1953.

Kilde: Tekst i Een Verdens arkiv. Engelsk tekst af kongressens beslutninger bl.a. i *Federal News*, No. 217 (September/October 1953), p. 4.

Her følger udvalgte punkter fra den engelske tekst:

Plan A, som blev vedtaget inkluderede følgende:

- All states shall have the right to membership in the UN
- Complete, simultaneous, universal and enforceable disarmament
- UN inspectorate and UN police
- The International Court of Justice to be given compulsory jurisdiction
- A World Equity Tribunal to be created with jurisdiction to hear and report on all non-legal disputes
- The General Assembly to be replaced by two-house legislature, one chamber to be called the Council of States consisting of Senators appointed by the Member States, the other Chamber to be called the Council of Peoples and elected according to the numbers of the population of the member states – the World Legislature to have unlimited powers of debate, and power (a) to make recommendations on any matters within the scope of the Charter, (b) to raise revenue for UN purposes, (c) power to enact legislation strictly confined to matters concerned with and necessary for the preservation of peace, (d) power to elect and dismiss the Executive Council or any member thereof.

- The Security Council to be replaced by the election, from both Chambers of the World Legislature, of a World Executive Council responsible for the maintenance of international peace and security and charged with carrying out the directives of the Legislature.²⁴

Plan B inkluderede en udvidelse af Sikkerhedsrådet og en afskaffelse af vetoet. Kongressen anbefalede også skabelse af en Verdensudviklingsmyndighed. Europaføderalisterne blev lykønsket for de fremskridt, der havde fundet sted i Europa takket være Schuman Planen, der havde ført til dannelse af Det europæiske Kul- og Stålfællesskab i 1952: "A Western European Federation is to be welcomed by World Federalists as the solution to many of the problems of Europe, and above all as the end of much of the European anarchy which was the cause of two world wars."²⁵

Billede 5.8: Lord Boyd Orr og David Bradley på verdenskongressen i København 1953. Bagved til venstres ses Svend-Åge Hestoft

Kilde: Een Verdens arkiv.

Kongressen bekræftede også, at en Folkenes Verdenskonvent er en mulig fremgangsmåde mod en Verdens Forbundsstat. Verdensbevægelsen blev bedt om at arbejde med World Council for the Peoples' World Convention, der var blevet dannet i Geneve i januar 1951. Men ingen specifikke aktiviteter blev forudset. Især de skandinaviske delegerede var nærmest imod ideen.

---

²⁴ Citeret fra *Federal News*, No. 217 (September/October 1953), p. 4. Hele den danske oversættelse findes som "Forslag til revision af FN's pagt2, i *Verden og Vi*, oktober 1953, pp. 10-13.

²⁵ Citeret fra Laursen, "Youth and World Federalism. Part Six: The Consolidation of the UN Approach," op. cit.

Billede 5.9: Et nordisk møde. Fra venstre til højre: Erling Fischer (stikker lige hovedet frem), Leif Caspersen, Norge (med ryggen til), Hakon Dyrge, Gustav Fahlander, Sverige, Knud Nielsen (stående) og Per Hækkerup.

Kilde: Een Verdens arkiv

Ved at acceptere forslagene fra den fælles konference med parlamentarikerne havde Verdensbevægelsen nu et detaljeret program for FN pagtændring. Det var klart den fremgangsmåde, der prioriteredes højest af de fleste af bevægelsens ledere og medlemsorganisationer.

General Riiser-Larsen, Norge, blev genvalgt som præsident for Verdensbevægelsen og Monica Wingate, UK, og Per Hækkerup skulle deles om formandskabet for forretningsudvalget.

Den plan man vedtog var minimalistisk i forhold til FN. Der var fokus på sikkerhedsproblemer. Men, som nævnt vedtog man også at støtte en Verdensudviklingsmyndighed. Bagefter skrev *Federal News*, britiske Federal Union's blad, at København havde været "the largest and most successful conference of the World Federalists ever held."²⁶

Kongressen vagte tre danskere til rådet – Council – nemlig Brandt Rehberg, Per Hækkerup og Erling Fischer. Den 8. november 1953 valgte styrelsen så Erling Bindslev og Leif Gunnarsen som repræsentanter for Een Verden i WMWFG Council.²⁷

---

²⁶ *Federal News*, No. 217 (September/October 1953).

²⁷ Referat af styrelsesmøde på Christiansborg den 8. november 1953. Een Verdens arkiv.

Billeder 5.10: Kongressen danser

Kilde: Billeder fra Een Verdens arkiv.

Ved udgangen af 1953 stod Een Verden og verdensbevægelsen således med et forholdsvis detaljeret program med fokus på FN-pagt revision. Man så frem til 1955, der blev omtalt som "The Year of Decision."

Udadtil i det mindste, var Een Verdens ledere tilfredse, og det havde de også grund til. Konferencen havde været noget af en kraftpræstation. Per Hækkerup skrev en kort artikel i *Verden og Vi*, hvor han sammenfattede det positive i følgende punkter:

1. kongressen viste et smukt og gnidningsløst samarbejde mellem den folkelige bevægelse og parlamentarikerne,
2. der var stor tilslutning, også fra asiatiske lande og fra Afrika,
3. kongressen var i høj grad fri for velmenende men let forvirrede fantasier,
4. debatten og debattens resultater var på et langt højere niveau end tidligere, og endelig
5. kongressen betød en organisatorisk styrkelse.²⁸

Internt var der dog lidt uro i foreningen, der var udtryk for forskellige opfattelser af, hvordan man skulle arbejde. Hofman Hansen, Brande, skrev et brev til forretningsudvalget med en del kritik, der koncentrerede sig om forholdet mellem den folkelige del og den politiske del af bevægelse. Det førte til vedtagelse af en udtalelse på forretningsudvalgets møder den 18. og 25. november 1953, foreslået af Erling Bindslev:

"Forretningsudvalget har gjort sig bekendt med Hofman Hansens tanker, som man på væsentlige punkter fra enkelte af forretningsudvalgets medlemmer er enige i. Per Hækkerup mener, at konsekvensen af de synspunkter, der er fremsat i Hofman Hansens brev, er, at han Per Hækkerup skal trække sig tilbage fra forretningsudvalget. De øvrige forretningsudvalgsmedlemmer er uenige med Per Hækkerup i dette synspunkt og ønsker absolut ikke, fraråder tværtimod, at Per Hækkerup drager denne konsekvens."²⁹

²⁸ Per Hækkerup, "København, et vendepunkt," *Verden og Vi*, oktober 1953, p. 3.

²⁹ Referat af forretningsudvalgets 4. Møde påbegyndt onsdag den 18, november 1953 på landsorganisationens kontor af afsluttet den 25. november 1953 i folketinget. Een Verdens arkiv.

Diskussionen, som tilsyneladende også havde inkluderet en opfordring fra Per Bendix til Per Hækkerup til at trække sig, førte til indkaldelse af et ekstraordinært styrelsesmøde på Hotel Landsoldaten i Fredericia den 13 december 1953. Landsformanden, professor Brandt Rehberg indledte mødet. Følgende er direkte citat fra referatet:

”... årsagerne [til kritikken] kunne begrundes rent historisk i organisationens udvikling. Bevægelsen var i sin tid startet som en idealistisk folkebevægelse, der troede at kunne nå sit mål uden om FN og politikerne. Man så frem mod en række landsomfattende folkeafstemninger i 1950 – den såkaldte ’Usborne-plan’ som grundlaget for en kommende verdensregering. Et led heri var de såkaldte mundialiseringer, der i udlandet toges noget mere højtideligt, end man havde opfattet dem herhjemme, hvor de blot betragtedes som impulser til at vække folks interesse for EEN VERDEN.

Bevægelsen blev imidlertid efterhånden mere realistisk betonet, og denne udvikling skete hurtigere i Danmark end i andre lande, for dog siden at vinde indpas også i verdensbevægelsen. Af pietetsgrunde opretholdtes stadig nogle af de gamle veje, men udviklingen havde naturligt ført med sig, at der var opstået en spænding mellem de gamle medlemmer ’idealisterne’ og ’realisterne’.

Når Per Hækkerup i dag sad som formand for FU og dermed den daglige leder af arbejdet, var det en betingelse formanden havde stillet for at ville fortsætte som sådan, idet han ikke havde kunnet afse tid til at tage sig af de i det daglige opdukkende detailspørgsmål. Det havde endvidere som følge af udviklingen været nødvendigt at gøre bevægelsen politisk acceptabel og koncentrere sig om den linje, der også fulgtes inden for verdensbevægelsen, nemlig at søge at opnå resultater inden for FN. Og her kunne vi kun få vore synspunkter fremført ved politikernes hjælp. Det var jo heller ikke nogen tilfældighed, at Per Hækkerup havde opnået en ledende position inden for den internationale EEN VERDEN-bevægelse. Det var mod denne udvikling kritikken fra visse sider havde rejst sig, idet man mente, at bevægelsen, der var startet som en folkebevægelse, var ved at miste fodfæste som sådan.

Følgelig måtte det blive styrelsesmødets opgave at drøfte på hvilken måde man uden at miste politisk terræn kunne finde veje til at genvinde den folkelige tilslutning.

I den forbindelse havde formanden med Per Hækkerup drøftet mulighederne for et intimt samarbejde med ’Foreningen for Forenede Nationer’ (Dansk Fredsforening), for ad den vej at fremkalde en samling af de kræfter, der arbejdede på samme linje som EEN VERDEN. (...)”³⁰

Debatten blev åbnet af Hofman Hansen, der sagde at han havde været overrasket over, at han blev første til et ekstraordinært styrelsesmøde. Han havde ment, at diskussionen kunne klares i forretningsudvalget. ”Han havde ikke så meget ønsket at give udtryk for kritik over for FU’s formand som for den almindelige følelse af magtesløshed, når det gjaldt arbejdet i provinsen.”

Under debatten kom det frem, at Bendix omtrent samtidigt med Hofman Hansens brev havde sendt et brev, hvor han, uvidende for Hofman Hansen, havde opfordret Hækkerup til at forlade bevægelsen.

---

³⁰ Referat af ekstraordinært styrelsesmøde på Hotel Landsoldaten i Fredericia, søndag den 13. december 1953. Een Verdens arkiv.

Hækkerup selv sagde under debatten, at hvis han "fortsat skulle arbejde med overbevisning i EEN VERDEN måtte han vide, at de mennesker, han skulle arbejde sammen med vel kunne have kritik, men ikke måtte nære grundet tvivl om hans hensigter. Troede man, han forfulgte andre mål end EEN VERDEN's, ønskede han at trække sig tilbage."

Der citeres fra referatet: "Som afslutning på den førte drøftelse udtalte styrelsen enstemmigt, at den fortsat nærede tillid til Per Hækkerups ledelse af forretningsudvalgets arbejde og ønskede samarbejdet mellem organisationens folkelige og politiske ledere udbygget i fremtiden."³¹

Der blev således – i hvert fald midlertidigt – lagt låg på den debat. Men forholdet mellem 'realisterne' i landsorganisationen og 'idealisterne' i afdelingerne forblev et strukturelt problem i organisationen også de følgende år.

---

³¹ Ibid.